

 MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2

KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE V PODSKALÍ

Milí čtenáři,

v srdci pražského Podskalí, kde se Nové Město setkává s řekou Vltavou, stojí nenápadný, avšak neobyčejně malebný kostel Nejsvětější Trojice v Trojické ulici, kostel Podskaláků. Ač svou velikostí nevelký, skrývá ve svých zdech hlubokou historii, která k nám promlouvá z každé jeho části, z každého koutu jeho interiéru. Práví se, že jej postavili podskalští řemeslníci během stavby kláštera Na Slovanech, a to za poledního odpočinku a zdarma. Nestál prý Podskaláky ani halěř. Pověst, udržovaná mezi podskalskými obyvateli dokonce tvrdí, že dělníci použili na stavbu materiál ze stavby Emauz, a to ne vždy s povolením „stavebníka“ – císaře Karla IV. Kostelík tedy vznikl nejen z vřelé touhy mít svůj vlastní kostel, ale také z jistého čtveráctví a vynalézavosti české povahy...

Svůj osobitý lidský vztah ke svému kostelu vyjadřují také Podskaláci tvrzením, že známý podskalský vodník Pivoda v něm prý měl dokonce svou svatbu. Snad není nutno nikoho přesvědčovat, že je to jen pověst, svědčící o smyslu pro humor místních obyvatel.

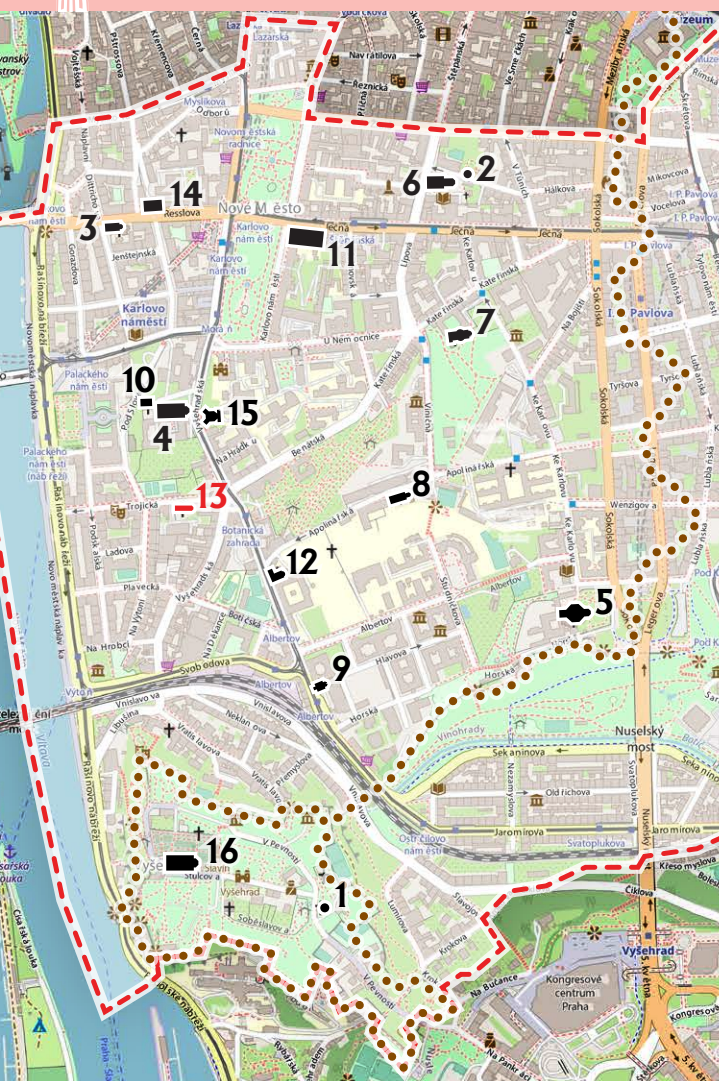
Dnešní podoba kostela je dána barokní přestavbou z 18. století. Po staletí byl svědkem bezpočtu lidských osudů, či historických událostí. Byl také kostelem plavců a vorařů, a tak se lze občas setkat i s jeho starobylym názvem „plavecký“. Proto je dodnes místem setkání, oslav i posledních rozloučení členů nejstaršího profesního spolku v Čechách – Vltavanu, spolku plavců a vorařů podskalských. Kostel je současně jedním ze dvou posledních pozůstatků historického Podskalí, které zaniklo při asanaci na přelomu 19. a 20. století.

Touto publikací, věnovanou kostelu Nejsvětější Trojice v Podskalí, uzavíráme řadu Kostely Prahy 2, která se snažila zmapovat historii a současnost hlavních sakrálních staveb na Dvojce.

Pokud jste milovníkem historie, architektury, nebo jen hledáte místo k duchovnímu rozjímání, pěvně věřím, že četbou této publikace získáte nejen mnoho cenných informací, ale že vás také přiměje k osobní návštěvě tohoto kostela. Ten vás za to jistě nezklame a stane se vaším oblíbeným místem návštěv i procházek po naší Dvojce.

Jan Korseska
starosta MČ Praha 2

Kostel Nejsvětější Trojice

Kostely na území Prahy 2

- 1 sv. Martina
- 2 sv. Longina
- 3 sv. Václava
- 4 P. Marie a slovanských patronů (Emauzy)
- 5 P. Marie a sv. Karla Velikého (Karlovy)
- 6 sv. Štěpána
- 7 sv. Kateřiny
- 8 sv. Apolináře
- 9 Zvěstování P. Marie (na Trávníčku)
- 10 sv. Kosmy a Damiána
- 11 sv. Ignáce
- 12 P. Marie Sedmibolestné (u alžbětinek)
- 13 **Nejsvětější Trojice**
- 14 sv. Cyrila a Metoděje
- 15 sv. Jana Nepomuckého na Skalce
- 16 sv. Petra a Pavla
- 17 sv. Ludmily

----- hranice Prahy 2

••••• historický průběh opevnění
Nového Města a Vyšehradu

HISTORIE

Na pravém břehu Vltavy v její jižní části Nového Města se odpradávná rozkládala jedna z nejsvráznějších částí staré Prahy, Podskalí. Název je odvozen od polohy „pod skálou“, což odkazuje na sevření jak mohutnou vyšehradskou skálou na jihu, tak na dnes již méně zřetelným skalnatým návrším, na němž stojí Emauzský klášter Na Slovanech a kostel sv. Jana Nepomuckého na Skalce.

Starodávná osada zde stála dávno před založením Nového Města pražského, první písemná zmínka o Podskalí je v listině krále Přemysla Otakara I. z roku 1199, ale zřejmě má historii mnohem starší. Zdejší život byl po staletí spjat s řekou. Tradičním zaměstnáním obyvatel Podskalí bylo plavení dřeva a obchod se dřevem i další práce, které s řekou souvisely, jako dodávání ledu a písku, rybaření a prodej ryb. Po dlouhá staletí si Podskalí uchovalo vesnický charakter, až do začátku 20. století, kdy téměř kompletně zaniklo při asanaci. Kostel Nejsvětější Trojice je jednou z mála staveb, které jej dnes připomínají.

Původním farním kostelem pro Podskalí byl románský kostel sv. Kosmy a Damiána, který je poprvé zmiňován již roku 1178 (na jeho místě dnes stojí raně barokní kostelík stejného zasvěcení).

Založením Emauzského kláštera roku 1347 se kostel sv. Kosmy a Damiána stal klášterním kostelem a přestal plnit funkci farního kostela. V první polovině 14. století však v Podskalí stály už čtyři další farní kostely, z nichž tři jsou dnes beze stopy zaniklé: kostel sv. Jana Křtitele, sv. Mikuláše a sv. Vojtěcha Menšího.

ZANIKLÉ PODSKALSKÉ KOSTELY

Farní kostel sv. Jana Křtitele, zmiňovaný roku 1341, se nacházel v místech dnešních Zítkových sadů u Palackého náměstí, ale zanikl už za husitských válek, v bojích mezi pražany a vyšehradskou posádkou 2. června 1420.

Nedaleko od něj, v místě domu čp. 380 na rohu dnešních ulic Podskalské a Dřevné, v blízkosti někdejší podskalské radnice, stál farní kostel sv. Mikuláše. Poprvé je zmiňován roku 1347. V 15. století zanikla zdejší fara a kostel byl podřízen emauzskému klášteru; historie zaznamenává spory farníků od sv. Mikuláše s emauzským opatem Horským na přelomu 16. a 17. století. Kostelu se stala osudnou jeho nízká poloha na břehu Vltavy. Při velké povodni v únoru 1784 jej zaplavila voda až do poloviny hlavního oltáře. Povodní poničený kostel byl ještě toho roku odsvěcen, v roce 1789 prodán a přestavěn na obytný dům. Spolu se zbytkem okolní zástavby pak zanikl při asanaci roku 1911.

Farní kostel sv. Vojtěcha (známý také jako sv. Vojtěcha Menšího pro odlišení od kostela sv. Vojtěcha Většího v Jirchářích) stával blíže k Botiči, na místě zvaném „v Koutku“, na rohu nynějších ulic Plavecká a Vyšehradská, kde je nyní dům čp. 1355 s restaurací U tří bojovníků. Prvně se uvádí roku 1362, ale pocházel snad už ze 13. století. Za husitských bouří roku 1420 byl vypálen, ale následně obnoven a po dvě století sloužil kališníkům. Byl také zrušen při josefínských reformách roku 1784, následně v roce 1790 prodán a zbořen.

Čtvrtý kostel, nazývaný podle různých pramenů buď sv. Antonína nebo sv. Ondřeje, je z těchto čtyř jediný, který se alespoň částečně zachoval dodnes. Právě on totiž byl předchůdcem dnešního kostela Nejsvětější Trojice. Přesné informace o založení tohoto kostela nemáme, byl však pravděpodobně vybudován už na počátku 14. století. Možný je ale i románský původ. K tomu některé badatele vede nález raně středověkých hrobů v blízkosti kostela, a také ztotožnění kostela sv. Ondřeje v Podskalí s nevelkým kostelíkem na nejstarším vyobrazení Prahy v Schedelově kronice z roku 1493, kde na lodi kostela můžeme vidět okénka románského tvaru.

První zmínka pochází z roku 1359 a hovoří o ustanovení faráře kostela sv. Ondřeje v Podskalí. Víme tedy, že už v té době se jednalo o farní kostel.

Pozdější pověst, kterou přináší Hájkova kronika ze 16. století, ovšem líčí jeho založení tak, že jej stavěli řemeslníci, kteří pracovali na stavbě Emauzského kláštera, jenž byl založen roku 1347. Řemeslníci prý s povolením Karla IV. pracovali v době svého volna, bez odměny, navíc používali zbytkový materiál z rozsáhlé stavby kláštera, a tak malý kostelík vyrostl zcela bez finančních nákladů. Následně také řemeslníkům sloužil, a byl proto znám jako kaple všech řemeslníků. Některé zdroje dokonce tvrdí, že byl tento kostelík ve své stavební podobě zmenšenou kopií emauzského klášterního kostela.

Se založením Nového Města pražského roku 1348 bylo Podskalí i s kostelem sv. Ondřeje či Antonína pojato do obvodu novoměstských hradeb. Podací právo k tomuto kostelu (tedy právo navrhovat, kdo se má stát zdejším farářem) ve druhé polovině 14. století náleželo měšťanské rodině Kokotoviců na Starém Městě pražském. Písemné

Kolorovaný dřevoryt Michaela Wolgemuta z knihy Hartmanna Schedela *Liber cronicarum* z roku 1493 (detail).

Nejstarší dosud známé vyobrazení Prahy, zachycující pohled z Vyšehradu k Pražskému hradu. V pravé části je zachycena jižní část Nového Města s dominujícím komplexem kláštera Na Slovanech s charakteristickou vysokou střešou, v popředí pak vidíme dva podskalské kostelíky sv. Vojtěcha (vlevo) a Nejsvětější Trojice.

zdroje z této doby zmiňují několik farářů, kteří tu postupně působili: Klement, Křišťan, Vít, Zdislav, Václav, Racek, Jan a Bohuněk.

Za husitských bouří, během bojů mezi pražany a královskou posádkou na Vyšehradě, byl kostel roku 1420 na den Nejsvětější Trojice vypálen a pobořen. Z původního

gotického kostela se však dodnes zachovala část obvodových zdí, které se i přes pozdější barokní přestavbu promítají do půdorysu kostela.

Téměř půl století byl kostel zříceninou a až do druhé poloviny 15. století o něm není žádná zmínka. Kostel byl obnoven až roku 1460 nejvyšším písařem Nového Města pražského a kronikářem Prokopem, který měl k němu i podací právo. Současně bylo změněno zasvěcení kostela, takže se v roce 1463 poprvé připomíná kostel Nejsvětější Trojice. Zmíněný písař Prokop také ke kostelu věnoval vinici za Koňskou bránou.

Kostel nadále sloužil katolíkům, na rozdíl od blízkých kostelů sv. Vojtěcha Menšího a sv. Mikuláše. V roce 1477 novoměstská městská rada zvolila zdejším farářem vyšehradského kanovníka Ondřeje z Budišova.

Pro období 16. století nemáme o historii kostela mnoho důvěryhodných pramenů. Kostel ale sloužil bohoslužbám, jak dokládá zpráva o pohřbu utonulého podruha v kostele Nejsvětější Trojice v létě 1523. V letech 1549 a 1559 byly také pořízeny pro kostel dva nové zvony. Některé zdroje uvádějí, že v 16. století už nesloužil jako farní kostel, ale jako kaple řemeslníků, v níž nechávaly sloužit bohoslužby podskalské cechy.

Na základě rozhodnutí arcibiskupa Arnošta Vojtěcha z Harrachu kostel Nejsvětější Trojice připadl 6. dubna 1630 pod správu blízkého kostela sv. Vojtěcha Menšího. Dalším kostelem, který patřil k této farnosti, byl kostel sv. Bartoloměje se špitálem, který stál jen asi sto metrů od kostela Nejsvětější Trojice, na rohu ulic Vyšehradské a Na Slupi. Ten byl zbořen roku 1884; dnes na jeho místě stojí budova Ministerstva spravedlnosti.

Sadelerův prospekt, Philippus van den Bossche (1606). Ze sbírky Muzea hl. m. Prahy. Veduta zachycuje jižní část Nového Města na začátku 17. století. V popředí Podskalí s několika kostelíky, nad nimiž se vlevo tyčí vysoká střecha Emauzského kláštera, dosud bez věží. Vpravo kostelík Panny Marie na Trávničku se štíhlou věží. V pozadí pak kostel sv. Apolináře a kostel na Karlově.

Farářem u sv. Vojtěcha Menšího byl tehdy P. Alexius Ravellius, generální komisař řádu ambroziánů, který přišel z Itálie a zamýšlel zřídit v Podskalí klášter svého řádu. Farníci od Nejsvětější Trojice si záhy stěžovali, že Ravellius nedovede kázat česky; hned 9. dubna žádali arcibiskupskou konzistoř, aby jim byl dán farář Čech. Záležitost se pak rozřešila jednoduše, když páter Alexius rezignoval, odešel z Prahy a dal se k vojsku jako polní kněz.

Od roku 1635 byl farářem u sv. Vojtěcha Menšího a Nejsvětější Trojice Jan Glodomastes, ale po jeho smrti roku 1640 nebyl už v Podskalí žádný farář ustanoven a duchovní správu podskalských kostelů převzal farář Adam Mazovský od kostela sv. Vojtěcha Většího v Jirchářích (v dnešní Vojtěšské ulici).

Tento stav byl zapříčiněn chabým zádušním jměním, a tento nedostatek prostředků zároveň vedl k postupnému dalšímu chátrání a devastaci kostela. Když v květnu 1645 kardinál Harrach přikázal, aby byly nadbytečné kostelní klenoty odevzdány k potřebám císaře, odpověděli úředníci záduší u kostela sv. Vojtěcha Menšího a Nejsvětější Trojice, že kromě nejnnutnějších věcí nic nemají, neboť někdejší farář P. Alexius odvezl kostelní klenoty neznámo kam poté, co se stal polním knězem. K tomu byl kostel jedné noci vyloupen, a tak si pro slavnostní mše musejí potřebné vybavení vypůjčovat z jiných kostelů.

Koncem 17. století už starý kostelík nedostačoval svou velikostí, a tak novoměstská rada rozhodla o jeho rozšíření. Roku 1668 byl založen fond pro přestavbu kostela a byly na něj poukazovány obecní pokuty. Takto shromažďované prostředky však dlouho nestačily, a tak trvalo přesně šedesát let, než k přestavbě skutečně došlo. Mezitím

na počátku 18. století kostel pro chudobu tak sešel, že hrozil sesutím.

Dnem 23. března 1724 je datována žádost o povolení přestavby a prodloužení kostela, podaná na pražskou arcibiskupskou konzistoř úředníky záduší kostela sv. Vojtěcha v Podskalí. Dodnes se zachovaly také plány na přestavbu, které byly k žádosti připojeny. Tento velkorýsý návrh

Emauzský klášter s kostelem sv. Jana Nepomuckého na Skalce a kostelem Nejsv. Trojice, kolorovaný lept, A. Gustav (kolem r. 1810), ze sbírky Muzea hl. m. Prahy. Tato grafika nám přibližuje barokní podobu této části Podskalí. V popředí stojí kostel Nejsvětější Trojice v Podskalí obklopený zelení, za ním pak na návrší budovy Emauzského kláštera a kostel sv. Jana Nepomuckého na Skalce

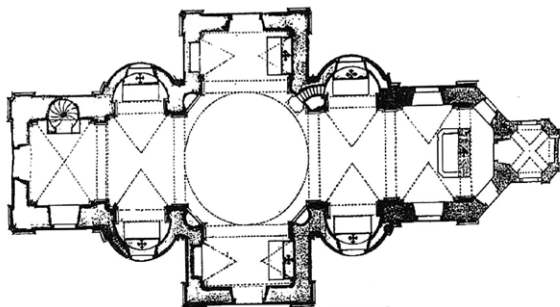

podepsaný architektem Pavlem Ignácem Bayerem zahrnoval přístavbu několika bočních kaplí, příčné lodi a kupole na křížení lodí. Půdorysně do jisté míry připomíná jiný původně gotický novoměstský kostel, který byl zásadně barokně přestavěn: kostel sv. Kateřiny.

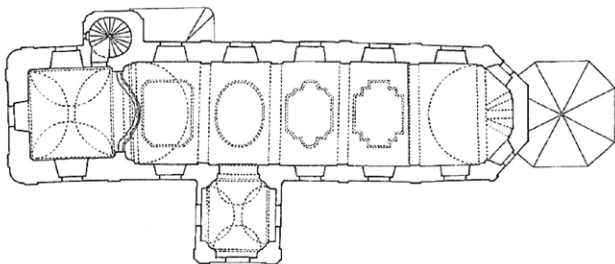
Teprve roku 1728 dal novoměstský primas Josef Sedler za finanční podpory dalších bohatých novoměstských měšťanů zahájit přestavbu kostela, avšak podle značně zjednodušených plánů: kostel byl pouze prodloužen asi o 5 metrů západním směrem. Středověké zdivo zůstalo zachováno, ale kostel byl výrazně barokně upraven, takže starší původ prozrazuje pouze půdorys a zachované zbytky gotických nástěnných maleb. Tehdy také vznikla malá vížka, takzvaný sanktusník, na střeše kostela. Prodloužením při zachování původní šířky získal kostel neobvyklé proporce vnitřního prostoru.

Roku 1751 byla na jižní straně kostela nákladem lékaře Josefa Möllera přistavěna kaple sv. Kříže neboli Kalvárie, též zvaná „dušičková“, kterou posvětil svatovojtěšský farář Matěj Krátký.

Kostel Nejsvětější Trojice původně neměl věž, pouze sanktusník na hřebenu střechy. Dřevěná zvonice stála vedle kostela na někdejšíh hřbitově. V polovině 18. století však zchátrala natolik, že hrozilo její zřícení. Proto se přikročilo ke stavbě nynější věže v průčelí kostela. Základní kámen byl položen 21. května 1781 a věž byla dokončena následujícího roku. Stará zvonice byla po vystavění nové věže zbořena. Ve stejné době jako věž patrně vznikla i osmiboká sakristie přistavěná k závěru kostela. Polírem při těchto posledních stavebních úpravách byl novoměstský stavitel Mates Široký.

Neuskutečněňý plán přestavby kostela Nejsvětější Trojice navržený Pavlem Ignácem Bayerem a současný půdorys kostela

Neuskutečněňý plán přestavby kostela Nejsvětější Trojice navržený Pavlem Ignácem Bayerem a současný půdorys kostela. V pravé části je dobře patrný polygonální závěr prozrazující gotický původ stavby. Tato část měla být zachována i podle Bayerova návrhu, který jinak přináší komplikovaný půdorys s několika bočními kaplemi a kupolí. Skutečně realizovaná skromnější přestavba znamenala pouze prodloužení lodi k západu, a později přístavbu věže a jediné boční kaple.

Vincenc Morstadt, Kostel Nejsvětější Trojice (1873), ze sbírky Muzea hl. m. Prahy. Kresba zachycuje kostel před asanací Podskalí, s bohatou zelení před jeho západním průčelím a obklopený ohradní zdí. Jeho proporce však nejsou zachyceny věrně; věž působí mnohem štíhleji, než ve skutečnosti

Změny pro kostel přinesly reformy císaře Josefa II. Tehdy byl zrušen hřbitov, který se do té doby nacházel při kostele. Roku 1784 došlo také ke zrušení blízkého kostela sv. Vojtěcha Menšího, do jehož farnosti kostel Nejsvětější Trojice do té doby spadal.

Duchovní správu nadále zajišťoval farář z kostela sv. Vojtěcha Většího, ale jeden z kněží této farnosti sloužil u kostela Nejsvětější Trojice jako kaplan, a proto pro něj bylo zbudováno obydlí přímo zde: úzká jednopatrová budova, která stála při dnešní Trojické ulici v blízkosti sakristie kostela.

Po zániku okolních podskalských kostelů se stal kostel Nejsvětější Trojice duchovním centrem celého Podskalí, odtud starodávný název: „Plavecký kostel Nejsvětější Trojice v Podskalí“. V 18. století se v kostele sloužily bohoslužby každý den, v adventním období se zde zpívaly roráty, a na Dušičky se konalo zvláštní kázání.

V roce 1827 byl při filiálním kostele Nejsvětější Trojice ustanoven stálý duchovní správce, kněz expozita, který pod dozorem svatovojtěšského faráře spravoval celé Podskalí, čímž byla tato podskalská farní osada odloučena od svatovojtěšské farnosti.

Roku 1833 se nabídli benediktini z Emauzského kláštera, že převezmou farní duchovní správu kostela Nejsvětější Trojice, k čemuž však nakonec nedošlo. Samostatná duchovní správa zde byla zřízena až v roce 1851 pod patronátem pražské obce.

Zřízení samostatné duchovní správy znamenalo také nutnost postavit faru. U původního středověkého kostela sv. Ondřeje či Antonína téměř jistě fara stála, ale nejspíše někdy během 15. století zanikla, přičemž zřejmě nestála

Kostel Nejsvětější Trojice, akvarel, Václav Jansa (1895), archiv farnosti Nejsvětější Trojice v Podskalí. Václav Jansa zachytil na svých akvarelech mnoho pražských památek a zákoutí, u nichž byla obava, že navždy zmizí při asanaci. Kostel Nejsvětější Trojice takovému osudu unikl, ale obraz zachycuje zajímavý moment, kdy v pozadí už můžeme vidět štítovou zed domu na rohu ulice Trojické a Pod Slovany, ale ještě nebyl postaven dům U Prasátků blíže ke kostelu

na místě dnešní farní budovy. V 18. století je u kostela Nejsvětější Trojice zmiňován pouze byt kaplana. V první polovině 19. století byl už ve špatném stavu, a proto pražský magistrát v roce 1846 přikázal jeho obnovu. Pro samostatnou farnost však byla tato budova nedostačující, a tak byly roku 1859 Stavebním úřadem hl. města Prahy vypracovány plány nové farní budovy na nároží Trojické a Vyšehradské ulice. Stavba začala v roce 1863, ale po dvou

letech bylo dokončené a obyvatelné pouze přízemí a jen část patra. Teprve roku 1867 byla fara dokončena a staré obydlí kaplana zbořeno.

Významnější oprava kostela proběhla po delším čase až v letech 1870–71, kdy byla také zřízena předsíň přistavěná k severnímu průčelí.

V roce 1871 byl v Podskalí založen Vzájemně se podporující spolek plavců, rybářů a pobřežných Vltavan, jehož duchovním centrem byl od počátku plavecký kostel Nejsvětější Trojice. Zakládající valné hromady spolku dne 11. června 1871 se účastnili významní hosté, jako například pražský primátor František Dittrich. Tento spolek, původně zaměřený na sdružování lidí pracujících na Vltavě a finanční podporu členů a jejich rodin, později změnil svou činnost na vlastivědnou a dnes se jedná o nejstarší profesní spolek fungující nepřetržitě na území Prahy i v celých Čechách.

František Ekert ve své knize *Posvátná místa královského hlavního města Prahy* uvádí, že roku 1884, kdy byla kniha vydána, v kostele Nejsvětější Trojice vedl duchovní správu farář Antonín Fanta a kooperátor Antonín Víšek. Bohoslužby se zde konaly česky. Farní osada čítala 8500 obyvatel katolického vyznání, nekatolíků zde sídlil zanedbatelný počet, totiž 88 křesťanů a 105 osob židovského vyznání. Do farnosti náleželo celé Podskalí s někdejšími farnostmi sv. Vojtěcha Menšího i sv. Mikuláše, i s územím bývalého kláštera augustiniánů u sv. Václava na Zderaze. Dle starého zvyku oslavovali podskalští farníci každoročně kostelní pouť svátku nejsvětější Trojice hlučnou střelbou z mozdířů na břehu Vltavy.

Roku 1890 zasáhla Prahu ničivá povodeň, při níž se mimo jiné zřítily tři oblouky Karlova mostu. Nízko položené Podskalí bylo zasaženo velmi těžce, mnoho domů bylo

Povodeň v Podskalské třídě. Převzato z publikace *Povodeň v Čechách 1890* (Praha: Otto, 1890)

poškozeno. Voda se tehdy dostala i do kostela Nejsvětější Trojice a sahala až ke stupňům oltáře.

Následky povodně urychlily plánovanou asanaci této čtvrti. Výstavba vysokých nábrežních zdí tehdy definitivně oddělila bývalou plaveckou osadu od řeky. V letech 1904–1914 pak probíhala soustavná asanace celého území, při níž byly staré plavecké domky zbourány a na jejich místě budovány nové vysoké činžovní domy, čímž staré Podskalí prakticky zaniklo. Mimo jiné došlo kvůli ochraně před povodněmi ke zvýšení úrovně terénu, a tak se kostelík Nejsvětější Trojice ocitl na nižší úrovni než ulice.

Roku 1897 byl v sousedství kostela na místě někdejších zahrad a dřevařských ohrad postaven třípatrový obytný dům zvaný U Prasátků, s bohatě zdobenou fasádou.

Kostel Nejsvětější Trojice (kolem 1915), ze sbírky Muzea hl. m. Prahy.
Po pravé straně můžeme vidět už postavený dům U Prasátků

Architektem, a zároveň majitelem, byl významný pražský stavitel Rudolf Tereba, který postavil ještě další dva činžovní domy v západní části parcely.

Název domu je odvozen od původního drobnějšího domu se zahradou, s malebným názvem U Prasátků v Oserově. Jméno U Prasátků odkazovalo na rod, který kdysi tento dům vlastnil. Slovo Oserov má však zajímavější historii. Šlo o jeden z nejstarobylejších místních názvů v Praze. Odedávna se tak nazývaly části dnešních ulic Pod Slovany a Trojická v okolí kostela Nejsvětější Trojice.

Kostel Nejsvětější Trojice, olej na plátně, Tredor-Rašín Hugo (1920), ze sbírky Muzea hl. m. Prahy. Netypický pohled na kostel z jihovýchodní strany, z vnitrobloku

Původní význam názvu Oserov odkazuje na ostrov, který tu zřejmě ve středověku vytvořilo rameno Botiče. Když časem skutečný ostrov zanikl a význam názvu byl v obecném povědomí zapomenut, docházelo k jeho komolení, a tak se v historických záznamech objevují jeho různé podoby, například roku 1754 Vuozerov. Kupodivu podobnější původnímu znění zůstala poněmčená verze názvu ulice Wostrow Gasse. Zato česká podoba Oserov začala koncem 19. století vzbuzovat vulgární asociace. A tak si můžeme v tisku z roku 1893 přečíst poněkud humornou zprávu o tom, že pan R. Tereba si zakoupil pozemek na Oserově a staví tu nové bytové domy,

Kostel Nejsvětější Trojice , Bruner-Dvořák J. (1928),
ze sbírky Muzea hl. m. Prahy.

Kostel Nejsvětější Trojice, Karel Filip (1946). Převzato z webu Vyšehradskéj.cz. Kresba pozapomenutého pražského umělce Karla Filipa, který ve 40. a 50. letech 20. století s velkou vášní zachycoval pražské motivy. Akvarelem kolorované perokresby představují zajímavé časoběrné dílo zachycující Prahu své doby. Na této kresbě můžeme vidět kostel Nejsvětější Trojice ohrazený už plotem namísto zdi a v popředí zvětšená brána vjezdu do garáží Pod Slovany.

načež podal na městskou radu žádost o změnu názvu ulice, neboť původní název mu kazil adresu. Tehdy se to vyřešilo změnou jednoho písmena, takže od roku 1894 se název oficiálně psal Ozerov. S asanací starého Podskalí na začátku dvacátého století pak staré pojmenování vymizelo z map úplně.

Kostel Nejsvětější Trojice se dočkal další opravy v roce 1920 a generální opravy pak roku 1932.

Další výrazná změna okolí kostela nastala na začátku 30. let, kdy do vnitrobloku přibyla železobetonová funkcionalistická budova patrových garáží od architekta Oldřicha Tyla. V době své největší slávy nabízely garáže prvotřídní servis pro vozy zámožné klientely. Vjezd do areálu garáží se nachází přímo mezi kostelem a domem U Prasátků.

V roce 1954 byla opravena střecha kostela. V 70. letech 20. století se dočkala opravy omítka kostela i fary.

V červnu 1971 byl kostel Nejsvětější Trojice místem velké slavnosti. Kardinál František Tomášek tu celebroidl mši svatou u příležitosti oslav 100. výročí spolku Vltavan.

V roce 1995 byl kostel svépomocí po šedesáti letech opět vymalován.

Za velké povodně v roce 2002 pronikla voda do kostela kanalizací a průsaky přes podlahu. Avšak díky včasnému zásahu byly škody minimalizovány.

Ve druhém desetiletí 21. století se kostel dočkal důležitých oprav a restaurování vnitřní výzdoby a zařízení. Za finanční podpory Magistrátu hl. města Prahy byly restaurovány nástěnné malby, oltáře, kazatelna, kostelní lavice i svícny.

Kostel Nejsvětější Trojice je dodnes farním kostelem pro celé Podskalí a formálně tak do jeho farnosti spadá několik kostelů v okolí, včetně Emauzského kláštera.

I dnes je stále označován jako plavecký kostel a představuje duchovní přístav pro spolek Vltavan, který roku 2021 oslavil úctyhodných 150 let činnosti. I v současnosti zde spolek nechává pravidelně sloužit mše za všechny utonulé na českých tocích a za zemřelé členy spolku.

NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

Nejsvětější Trojice je jedním z nejhlubších tajemství křesťanské víry, představující jednotu Boha ve třech osobách: Otci, Synu a Duchu Svatém. Přestože samotné slovo Trojice není zmíněno v Bibli, trojjedinost Boha je naznačena na mnoha místech, jako je v promluva Ježíše k apoštolům: „Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.“ (Mt 28,18-19) Tento koncept je základem křesťanského teologického myšlení od raných dob církve. První ekumenický koncil v Niceji roku 325 stanovil ortodoxní chápání Trojice a zavedl modlitbu „Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému“.

V západní církvi se úcta k Nejsvětější Trojici jako takové formálně rozšířila díky sv. Řehoři Velikému a sv. Tomáši Akvinskému, kteří ve svých teologických pracích důkladně rozebírali a oslavovali tajemství Trojice. V r. 1198 byl k uctívání tajemství Nejsvětější Trojice založen řád Trinitářů. K liturgicky samostatnému slavení Nejsvětější Trojice došlo v 11. století a papež Jan XXII. v r. 1334 tuto slavnost rozšířil na celou církev.

Slavnost Nejsvětější Trojice je v katolické církvi slavena v neděli po Seslání Ducha Svatého, to znamená 56 dní po Velikonoční neděli (je to tedy pohyblivý svátek, který může připadnout na datum mezi 17. květnem a 20. červnem). Oslava Nejsvětější Trojice ovšem byla a je součástí každé liturgie.

Zobrazení Nejsvětější Trojice v křesťanském umění je historicky kontroverzní téma, protože zatímco Bůh Syn se stal člověkem jako Ježíš Kristus a Duch Svatý se zjevil v podobě holubice, Bůh Otec natolik přesahuje lidské poznání, že mnozí teologové považovali za nevhodné zobrazovat jej v lidské podobě. Dodnes tak některé církve jeho zobrazení zapovídají. V západním křesťanském umění se ale od středověku vžila ikonografie Nejsvětější Trojice, zobrazující Boha Otce jako důstojného vladaře (často s korunou nebo papežskou tiárou na hlavě), Syna jako Ježíše Krista s křížem a Ducha Svatého jako holubici. Dalším častým zobrazením Trojice je scéna Křtu

Páně, kdy je Ježíš křtěn v řece Jordán, Duch Svatý v podobě holubice na něj sestupuje shůry a Bůh Otec je naznačen jen září nebo rukou ukazující z nebe. Často je Trojice symbolizována trojúhelníkem, jako v symbolu Božího oka nebo v trojbokém půdorysu některých kaplí nebo trojičních sloupů.

Nejsvětější Trojici je zasvěceno mnoho kostelů různých církevních denominací na celém světě, mezi významné příklady patří katedrály v Drážďanech, v Dublinu, nebo v Addis Abebě, bazilika Největější Trojice na poutním místě Fatima v Portugalsku nebo kostel Santissima Trinità dei Pellegrini v Římě. V Českých zemích jsou Nejsvětější Trojici zasvěceny desítky kostelů, jen v Praze jsou tři: kromě kostela v Podskalí ještě jeden ve Spálené ulici a jeden v ulici U Trojice na Smíchově.

Významnou uměleckou tradici představují také sloupy Nejsvětější Trojice, které od barokní doby zdobí náměstí mnoha měst. Jeden z nejnáměšších stojí v Olomouci a je zařazen mezi světové dědictví UNESCO, v Praze najdeme trojiční sloup na Malostranském náměstí.

Vyobrazení Nejsvětější Trojice na fasádě domu U Prasátků v blízkosti podskalského kostela

Detail Nejsvětější Trojice na hlavním oltáři. Tento ikonografický typ se nazývá Trůn milosti, kdy trůnící postava boha Otce s korunou na hlavě a s holubicí symbolizující Ducha Svatého, přidržuje před sebou krucifix s Ježíšem

Další vyobrazení Nejsvětější Trojice v nástavci bočního oltáře Panny Marie Neposkvrněného početí, se stříbrnou holubicí Ducha Svatého uprostřed a zlatými postavami Boha Syna (Ježíše s křížem) a Boha Otce po obou stranách

POPIS KOSTELA

Kostel Nejsvětější Trojice v Podskalí najdeme v Trojické ulici, které dal jméno. Spolu s Podskalskou celnicí na Výtoni je dnes jedním ze dvou posledních pozůstatků historické zástavby Podskalí.

Stojí dnes ale trochu skrytě, obklopen ze tří stran blokem novějších domů, které jej zastíňují, takže mnoho lidí, projíždějících po rušných ulicích v okolí, o jeho existenci ani neví.

Při pohledu z Trojické ulice působí dojmem, jako by byl proti svému bezprostřednímu okolí trochu utopen, stojí výrazně pod úrovní ulice. Je to dáno tím, že při asanaci a regulaci Podskalí na počátku 20. století byl okolní terén včetně Trojické ulice navýšen až o 1,5 metru jako ochrana proti záplavám, avšak kostel zůstal stát na původní nižší úrovni. Je to opačný případ oproti blízkému kostelu Panny Marie Sedmibolestné Na Slupi nebo kostelům sv. Václava a sv. Cyrila a Metoděje v Resslerově ulici, které se při asanaci naopak odkopáním okolního terénu ocitly ve vyvýšené poloze nad ulicí. Kromě toho pak byl malý kostelík namísto někdejší drobné zástavby starého Podskalí obklopen novou výstavbou vyšších činžovních domů.

Bezprostřední okolí kostela tvoří zahrada, která je pozůstatkem původní výšky terénu Podskalí. Původně to byl hřbitov, což dodnes dokládá novorománská márnice, jeden náhrobek umístěný ve zdi kaple kostela a druhý v ohradní zdi vedle márnice.

Na východním konci kostelní zahrady stojí budova fary, která se hlavní fasádou obrací na nároží Trojické a Vyšehradské ulice. Je to klasicistní budova se zajímavě zdobenou fasádou, postavená v 60. letech 19. století,

Pohled na kostel od severovýchodu, z Trojické ulice

Jediné místo, odkud je kostel Nejsvětější Trojice vidět z většího odstupu, je jižní zahrada Emauzského kláštera.
Fotografie z archivu Emauzského kláštera

Pro srovnání podobný pohled z konce 19. století, před asanací Podskalí a výstavbou nových činžovních domů. Věž kostela Nejsvětější Trojice zcela vlevo, uprostřed fotografie původní dům U Prasátků, v pozadí Vyšehrad.
Fotografie z archivu Emauzského kláštera

Budova fary při kostele Nejsvětější Trojice na rohu Trojické a Vyšehradské ulice. Věž kostela v pozadí, v průhledu Trojickou ulicí

kteřá dodnes slouží svému účelu jako fara při kostele Nejsvětější Trojice.

Od ulice je zahrada kostela oddělena mřížovým plotem, který v 1. polovině 20. století nahradil někdejší ohradní zeď.

Souvislost s kostelem má i novorenesanční třípatrový činžovní dům U Prasátků, stojící na západní straně: jeho fasádu totiž vyzdobil figurálními výjevy malíř Adolf Liebscher a inspirací pro ně bylo mimo jiné zasvěcení sousedního kostela Nejsvětější Trojice. Na průčelí do ulice jsou malby s náboženskou tematikou. V prvním patře dvojice světců, ve druhém Nejsvětější Trojice a ze třetího shlížejí andělé. Průčelí naproti kostelu zdobí v prvním patře trojice staročeských postav (sadařka, panoš se štítem s monogramem stavitele RT, žena s přeslicí). Ve druhém patře je alegorická malba ženy s mečem představující Prahu a po obou stranách rytíři v brnění s praporce se

znaky Starého Města (vlevo) a Nového Města (vpravo). Ve třetím patře jsou opět andělé. Nároží je zdobené sochou sv. Ludmily.

Kostel Nejspětější Trojice si dodnes zachoval podobu venkovského barokního kostelíka. Je to jednodílná stavba s trojbokým závěrem na východě. Tento půsorys, typický pro gotické kostely, naznačuje i pod barokní fasádou středověký původ části obvodových zdí.

Na závěr kostela navazuje osmiboká sakristie, která je kryta jehlanovou střechou.

V západním průčelí kostela stojí věž, která vzhledem k malým rozměrům kostela budí dojem mohutnosti. S výškou 32 metrů však je to jedna z nejnižších kostelních věží v historických pražských městech a má pouhá dvě patra. Stěny věže prolamují pozdně barokní okna zdobená šambránami, v přízemí jsou segmentová, ve zvonovém patře polokruhově zakončená a krytá dřevěnými žaluziemi. Nároží věže zdobí pilastry. Střecha věže má podobu klasické barokní osmiboké cibulovité bání. Je zakončena pozlacenou makovicí a křížem.

Kromě zvonice má kostel ještě sanktusník – malou věžičku vystupující z hřebene střechy. Ten je také kryt menší barokní bání.

Hlavní vstup do kostelů bývá zpravidla přímo v ose lodi, aby návštěvník rovnou před sebou uviděl hlavní oltář. Tak tomu bývalo i u kostela Nejsvětější Trojice a dodnes můžeme někdejší hlavní vstup vidět na západní straně v přízemí věže. Portál má kamenné ostění a je zdoben štukovými dekoracemi. Pro zvýraznění vstupu je nad ním také do oblouhu prohnuta bohatě profilovaná korunní římsa. Těsně před západní průčelí kostela však byla ve 30. letech 20. století přistavěna vrátnice přilehlých garáží

Při pohledu na západní průčelí kostela poněkud kazí dojem vjezd do areálu Garáží Pod Slovany s vратnicí těsně před kostelem

Pod Slovany, takže tu zbývá jen úzký průchod a dnes se tento vstup nepoužívá.

Ze severní strany je k věži zvenčí přistavěno schodiště vedoucí na kůr. K němu přiléhá nízká předsíň před vchodem do kostela, který vede z boku do nejzápadnějšího pole lodi.

Jižní průčelí kostela, viditelné pouze ze zahrady, se liší vystupující hmotou kaple Kalvárie, kterou prolamují na všech stranách okna stejného tvaru jako v lodi kostela, ale doplněná v horní části oválnými otvory.

Do stěny kaple je zasazen mramorový znakový náhrobek Matesa Kosteleckého z roku 1697.

Jižní fasáda kostela s kaplí Kalvárie, pohled ze zahrady

Severní fasáda se vchodem a schodištěm pro přístup na kůr

Osmiboká sakristie s jehlanovou střechou. V pozadí novorománská márnice, patří k bývalému hřbitovu v místě dnešní zahrady

Náhrobek ze 17. století zasazený do vnější stěny kostela

INTERIÉR

Interiér kostela má skromné rozměry, díky tomu však působí útulnějším dojmem, než mnohé velkolepé chrámy a umožní nám připomenout si venkovskou atmosféru starého Podskalí.

Lod kostela má nezvyklé proporce, je poměrně úzká a nízká, ale zároveň dlouhá, což prý mezi místními farníky vysloužilo kostelu přezdívku „autobus“. To je výsledek stavebních úprav, kdy byl původní malý kostelík postupně dostavován, a tím prodlužován k západu.

Interiér tvoří jednotný prostor, presbytář není oddělen triumfálním obloukem, takže se od lodi kostela liší pouze jinak pojatou výzdobou.

Strop také svým technickým řešením svědčí o chudobě dávných stavebníků. Valená klenba je totiž ve skutečnosti jen sroubená z prken a trámů, a poté nahozená omítkou, takže dělá dojem skutečné kamenné klenby. Je to v tomto smyslu stavební zvláštnost jistě nejen v Praze.

Na klenbě se zachovala původní barokní výmalba se starozákonními motivy. Malby jsou doplněny jednoduchým štukovým orámováním, které je pozdějšího data. Boční stěny jsou členěny pilastry s glyfovanými hlavicemi, z nichž vybíhají pasy rozdělující nepravou valenou klenbu.

Stěny mezi pilastry prolamují jednoduchá vysoko posazená okna a stejně je utvářen i vchod do boční kaple. Okna jsou zdobena vitrážemi s biblickými výjevy a citáty, které jsou věnovány převážně životu Panny Marie.

► Pohled do lodi kostela z kruchtý směrem k hlavnímu oltáři

Kněžiště a boční oltáře při severní stěně

Přímo v ose polygonálního závěru kostela se nachází stuhový portálek vedoucí do sakristie. Nad tímto portálkem jsou na stěně fragmenty gotických fresek, které jsou již jen stěží rozeznatelné, ale představují doklad středověkého původu kostela. Dnes je pohled na ně z větší části zakryt hlavním oltářem.

Na protilehlém konci lodi v prostoru pod věží se nachází kruchta, kterou odděluje od lodi výrazný klenební pas, který je na vnější straně konkávně projatý a je u stěn podepřen stejně profilovanými pilíři.

Prostor pod kruchtou je zaklenut nízkou plackovou klenbou, zatímco klenba nad kruchtou má podobu poměrně vysoce vzduté placky. Přední okraj kruchty se vlní a vybíhá do prostoru lodi a její čelo zdobí výrazná římsa. Nad římsou se tyčí dřevěné vyřezávané zábradlí v podobě balustrády.

Varhanní kruchta v prostoru pod věží na západním konci lodi. Pod kruchtou nepoužívaný západní vstup do kostela

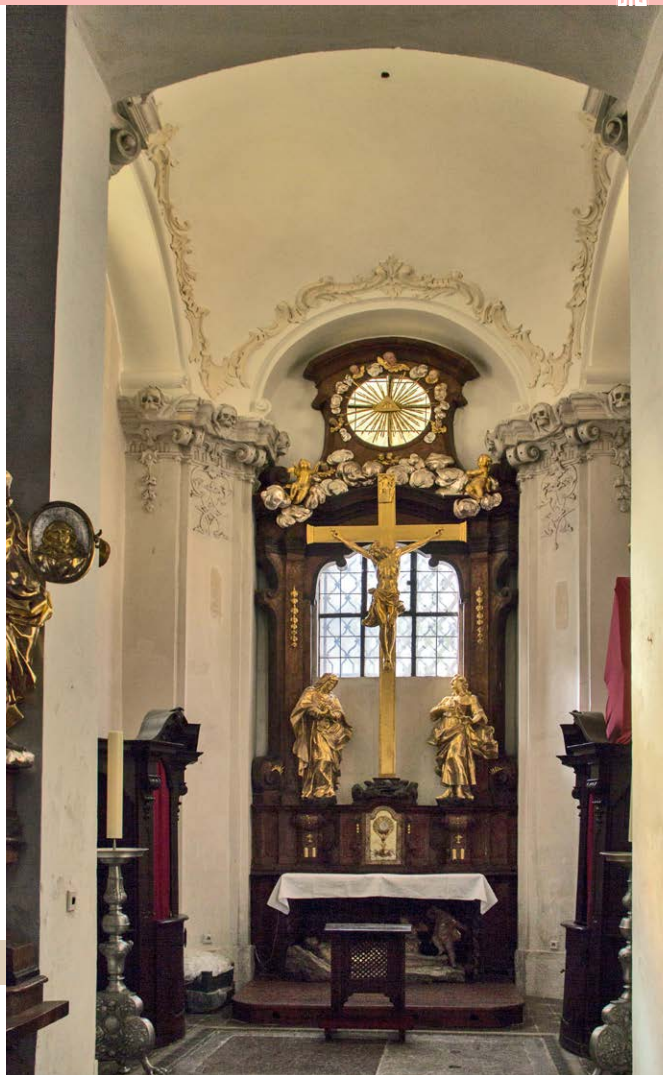
Podobná klenba jako nad kruchtou se opakuje i v kapli Kalvárie. Zde je klenba navíc zdobena rokajovým dekorem, který jí přidává na zdobnosti. Hlavice pilastrů v kapli připomínají iónský řád a zdobí je zavěšené pásky a květy, což vytváří dojem lehkosti a elegance. Výrazným prvkem hlavic jsou také lebky, které jsou symbolem smrtelnosti a pomíjivosti pozemského života.

Okna, osvětlující kapli ze tří stran, spočívají v poměrně hlubokých polokruhově ukončených nikách. Vitráže zde zobrazují Zmrtvýchvstání a Nanebevstoupení Ježíše Krista.

Detail štukové výzdoby v kapli Kalvárie

► Kaple Kalvárie s oltářem svatého Kříže

Barokní srovní malby v lodi kostela s výjevy ze Starého Zákona.
Nahoře: COLUMNA NUBIS ET COLUMNA IGNIS DUCES ITINERIS
„Oblakový sloup a ohnivý sloup ukazují cestu“ (Exodus 13).
Dole: SACRIFICIUM POPULI DEO GRATUM
„Oběť lidu je Bohu milá“ (Leviticus 9)

Další dvojice výjevů blíže k hlavnímu oltáři:

Nahoře: APPARET GLORIA DOMINI SUPER TABERNACULUM TUUM

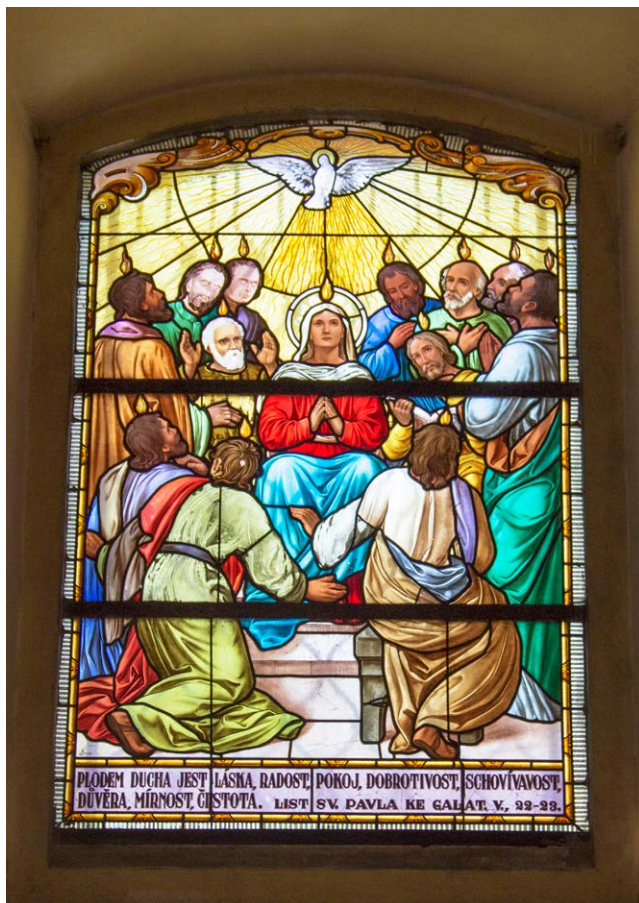
„Hospodinova sláva se zjevuje nad tvým svatostánkem“ (Numeri 14)

Dole: DEUS SESE IN SINAI AT'TONITO POPULO MANIFESTAT

„Bůh se ukazuje užaslým lidem na Sinaji“ (Exodus 19)

Vitráž zobrazující narození Ježíše (Svatou rodinu)

Vitráž s výjevem Seslání Ducha Svatého

ZAŘÍZENÍ

Hlavní oltář kostela Nejsvětější Trojice je mistrovským dílem vrcholného baroka. Je to nevelký portálový oltář, jehož povrch zdobí mramorování a zlacení.

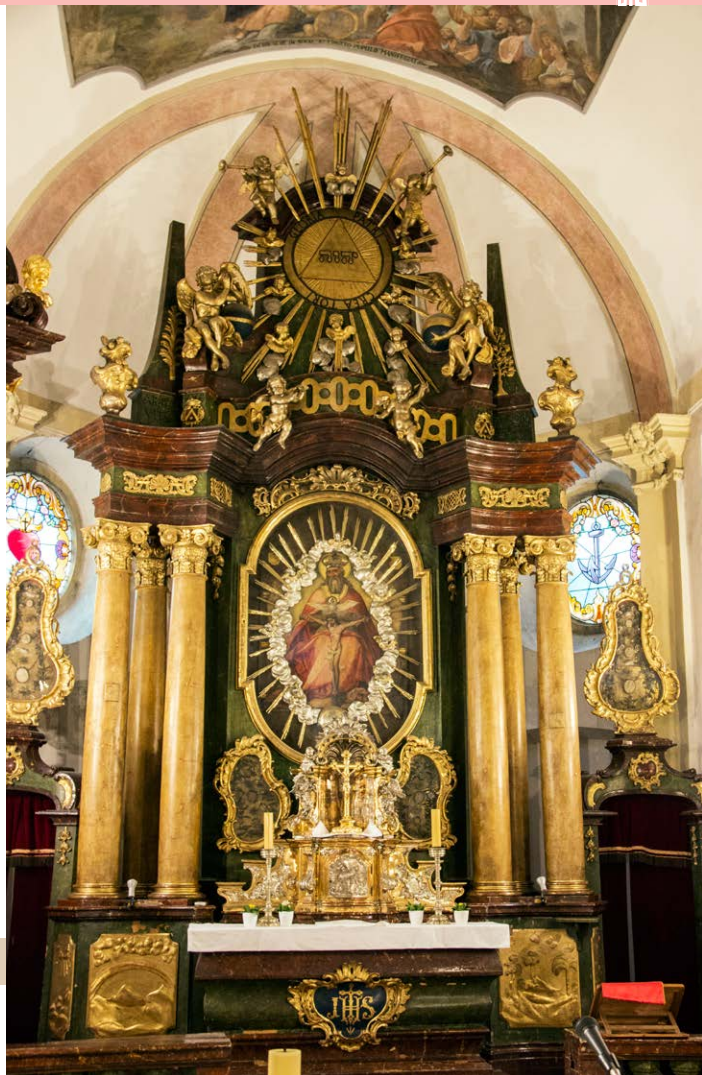
Mensa oltáře, tedy oltářní stůl, má tvar tumby zdobené rokokovou kartuší s monogramem IHS, což je tradiční christogram, tedy symbol jména Ježíše Krista.

Na mense se pyšní bohatě zlacený a stříbřený tabernákl, zdobený kartušemi a rokajovými ornamenty, které jsou typické pro rokokový styl. Na dvířkách svatostánku je reliéf beránka Božího, symbolizující Krista jako oběť za hříchy lidstva. Po stranách tabernáklu jsou umístěny relikviáře ve tvaru rokokových kartuší, které uchovávají pozůstatky světců a připomínají věřícím jejich víru a oddanost. Podobné kartuše jsou i nad brankami po stranách oltáře. V nástavci tabernáklu je Kristus, obklopený dvěma anděly, kteří ho oslavují.

Titulní obraz Nejsvětější Trojice, patrně z konce 17. století, je lemován zlacenou svatozáří, která dodává celé scéně na vznešenosti. Pod obrazem je polokoule s nápisem obsahujícím chronogram 1735, což naznačuje rok, kdy byl oltář nejspíše vysvěcen nebo obnoven.

Po stranách oltáře stojí dvě trojice sloupů, které nesou mohutnou římsu, a nad nimi se vznášejí andělé kteří, adorují symboly Nejsvětější Trojice. Ve středu oltářního nástavce je trojúhelník, symbolizující Nejsvětější Trojici s hebrejským nápisem **JHVH** (takzvaný tetragram, představující Boží jméno), vepsaný do kruhu, kolem něž se vine latinský nápis **GLORIA PATRI CREATORI** („Sláva Otci Stvořiteli“).

► Hlavní oltář

U severní stěny presbytáře je na stěně zavěšena barokní kazatelna, zdobená zlacenými řezbami. Na bocích je zobrazena oběť Abelova a Kainova, na stěně za řečništěm oběť Abrahamova, po stranách sochy andělů a na stříšce srdce, kniha a kříž. Kazatelna se vrátila na své místo teprve nedávno, po kompletním zrestaurování v roce 2021. Předtím bylo po dlouhou dobu její řečniště postaveno na zemi jako provizorní podstavec pro oltářní stůl.

V lodi kostela se nachází čtyři barokní boční oltáře, které tvoří dvě protějškové dvojice.

První dvojice oltářů, počínaje od hlavního oltáře, je vyrobena ze dřeva a má portálovou formu s mensou ve tvaru tumbu. Dvojice torčovaných, mramorovaných sloupů nesou bohatě profilovanou římsu, která je ve středu elegantně zalomená. Tyto oltáře jsou výsledkem kvalitní řezbářské práce z 30. let 18. století a mají vysokou uměleckou hodnotu.

Na severní straně stojí oltář svaté Anny. Jeho predela, tedy spodní část nad mensou, je ozdobena reliéfem Svaté Rodiny adorující malého Ježíška, a jeho barokní titulní obraz zobrazuje Svatou rodinu s postavami svaté Anny, svatého Jáchyma, Boha Otce a Ducha svatého. V nástavci oltáře jsou umístěny sochy biblických postav Mojžíše a Davida spolu s anděly.

Protější oltář svatého Jana Nepomuckého má na predele zlacený reliéf Poslední večeře, připomínající jeden z nejvýznamnějších momentů křesťanské tradice. Titulní obraz oltáře zachycuje kázání svatého Jana Nepomuckého, a v nástavci jsou umístěny sochy svatého Jana Evangelisty

a svatého Řehoře, společně s anděly, kteří v adoraci sklánějí hlavy před Nejsvětější Trojicí.

Druhá dvojice oltářů je také barokní, ale tentokrát jsou to oltáře skříňového typu, lakované a zlacené.

Na severní straně se nachází oltář Panny Marie Neposkvrněného početí. Jeho predelu zdobí reliéf svatého Jana Nepomuckého. Ve skříni oltáře je umístěna socha Immaculaty obklopené anděly, což je vyobrazení Panny Marie v její nejčistší podobě. Po stranách skříňe jsou dvě postavy andělů a na římse je umístěn mariánský monogram. V nástavci dominuje mohutná zlacená svatozář s holubicí Ducha svatého, Bohem Otcem, Kristem a andílkou. Výzdoba tohoto oltáře je velmi dobrá sochařská práce z doby po polovině 18. století. Původně stával v Týnském chrámu, darován sem byl vdovou Annou Riesterovou. Na mense, ve zlacené a lakované skříňce, je umístěna vosková soška Jezulátka, oděného do brokátových šatů, což je barokní dílo z 18. století.

Protějškový oltář, dříve známý jako oltář Panny Marie Královny, nyní obsahuje ve skříni sochu svatého Jana Nepomuckého s rukama zkříženýma na prsou. Na predele je reliéf těla svatého Jana Nepomuckého utopeného ve Vltavě, což je tragický příběh jeho mučednické smrti. Po stranách jsou sochy svatého Jana Evangelisty a svatého Judy Tadeáše, a v nástavci je skupina andělů adorujících Nejsvětější Trojici, podobně jako na protějškovém oltáři. Tento oltář je také z období druhé poloviny 18. století.

Na jižní stěně lodi je zavěšen krucifix, který je také barokní a pochází zhruba z poloviny 18. století.

V kapli Kalvárie se nachází oltář svatého Kříže. Tento barokní oltář má panelovou podobu a je zdoben hnědým lakem a zlacením. Nad predelou oltáře je umístěna zlacená skupina Kalvárie, zobrazující ukřižování Ježíše Krista, u paty kříže stojí Panna Maria a sv. Jan Evangelista. V nástavci oltáře je symbol Nejsvětější Trojice, po stranách jsou zavěšeny dvě postavy andělů, dřevěné a zlacené. Pod oltářní mensou je symbolický Boží hrob se sochami ležícího Ježíše a tří andělů. Oltář je kvalitní umělecká práce z poloviny 18. století.

V kapli Kalvárie jsou umístěny dvě zpodobnění pozdně barokního stylu. Najdeme zde také dva cínové sakrální svícny zvané serafíny, stojící na trojdílné noze, zdobené akantem a květy, vyrobené pravděpodobně koncem 17. století.

Na kůru stojí jednomanuálové barokní varhany, které postavil Jan Antonín Krásný roku 1732. Zvlněný mramorovaný prospekt varhan je trojdílný a má pět píšťalových polí, zdobených zlacenými ornamenty a soškami andělů.

Betlém, který bývá v kostele Nejsvětější Trojice vystavován vždy o Vánocích, pochází z řezbářské dílny Františka Vratislava Buka. Betlém byl do kostela pořízen v roce 1895.

V kostele můžeme najít několik náhrobků. V severní předsíni při západní stěně je umístěna mramorová nápisová deska Františka Bláhy Chotěšovského z roku 1685 s českým nápisem, v západní předsíni je v podlaze mramorový náhrobek Jiřího Svátka s latinským nápisem a chronogramem 1710. V podlaze lodi jsou čtyři vyšlapané mramorové znakové náhrobníky, z jejichž nápisů zbyly jen fragmenty. Další zcela vyšlapaný náhrobek se nachází v podlaze kapele.

Ve věži kostela jsou uloženy dva zvony od Brikcího z Cimperka. Větší zvon „Ježíš“ z roku 1594, s průměrem 83,1 cm, je zdoben reliéfem Bičování Krista, sv. Filipa a Jakuba a čtyř evangelistů, a nese české nápisy. Druhý zvon „Josef“ z roku 1559, s průměrem 49 cm, má český a latinský nápis. Třetí, největší zvon, Václav, byl zabaven a odvezen za 2. světové války.

V sanktusové vížce je barokní zvon datovaný chronogramem do roku 1707 od Antonína Schönfeldta, o průměru 47,8 cm. Tento zvon je zdoben reliéfem Nejsvětější Trojice na oblacích a zvonařskou značkou.

Boží hrob v kapli Kalvárie

Zvon zavěšený ve věži. Převzato z www.schnablova.net

Varhany

POVĚST O KŘÍŽI POD EMAUZY

V Trojické ulici naproti kostelu Nejsvětější Trojice, u zdi zahrady Emauzského kláštera, stával kříž mezi dvěma lipami. A o něm se vyprávěla následující pověst:

V Podskalí u řeky žil chudý zedník, který nemohl uživit svou početnou rodinu. Když byl svěcen nový kostel řádu alžbětinek Na Slupi, zedník se tam vroucně modlil ke svaté Alžbětě, patronce chudých. V noci se mu zdál sen, v němž se mu zjevila svatá Alžběta a slíbila mu pomoc. Poradila mu, že najde poklad ukrytý v kříži naproti kostelu Nejsvětější Trojice. Když se zedník vzbudil, uviděl na stole tři bochníky chleba a tak poznal, že to nebyl pouhý sen. Byla ještě noc a zedník se hned vypravil ke kříži, kam ho světice poslala. Už zdálky místo poznal podle světla naproti kostelu, které vycházelo z lampy upevněné na kříži. A skutečně, v podstavci kříže uviděl dutinu zakrytou cihlami. Protože se ale bál, že ho někdo uvidí a bude ho podezírat z něčeho nekalého, radši zhasl. Jakmile to však udělal, kříž zmizel a zedník se ocitl v úplné tmě. Litoval své zbrklosti, vrátil se domů a až do rána se modlil. Další noci se mu ale zdál stejný sen. Proto, aby odčinil svůj skutek, vzal si s sebou tentokrát olej a křesadlo, a když došel ke kříži, rozsvítil světlo, které včera zhasl. Potom vytáhl cihly z podezdívky a pod křížem našel truhličku plnou zlaťáků. Tak se jeho rodina dostala z bídy, zedník se stal úspěšným mistrem, ale ani v blahobytu nezpychl a podle vzoru sv. Alžběty vždy štědrě obdarovával chudé.

POVĚSTI O KOSTELE SV. VOJTĚCHA MENŠÍHO

Zajímavé pověsti se pojí i s dnes už zaniklým kostelem sv. Vojtěcha Menšího. Podle legendy se na tomto místě kdysi na olši oběsil Durynk stížený hněvem knížete Neklana za to, že zabil dítě, které mu Neklan svěřil do opatrování. Od té doby se tam prý zjevoval zlý duch v podobě černého ptáka nebo Ohnivce. Aby jeho řádění ustalo, bylo rozhodnuto na tomto místě postavit kostel zasvěcený svatému Vojtěchovi.

Další pověst vypráví o době, kdy byl v Praze nedostatek kněží a Podskalští nemohli dlouho sehnat pro tento kostelík faráře. Ale jednou o Štědrém večeru se ozval zvonek z kostelíka sv. Vojtěcha, zvoucí na půlnoční. Podskalští se honem běželi podívat a uviděli kostelík osvětlený. Rychle se zaplnil a všichni byli šťastní, že mohou zase oslavit Vánoce ve svém kostele. Půlnoční mši sloužil naprosto neznámý kněz v biskupské mitře s jedním, rovněž nikomu známým společníkem. Nikdo však neviděl po bohoslužbě kněze vyjít z kostela. Jen starý konšel Zoula, který v kostelíku hrával na varhany, vyprávěl, že viděl dvě jasné bílé postavy vznášející se k nebi. A tak Podskalští usoudili, že to byl sám sv. Vojtěch s některým ze svých svatých pěti bratří, kterým se opuštěného kostelíku zželelo.

LITERATURA

- BAŤKOVÁ, Růžena a kol. *Umělecké památky Prahy: Nové Město, Vyšehrad, Vinohrady*. Praha: Academia, 1998.
- BEDRNÍČEK, Pavel. *Příběhy pražských svatyní*. Praha: Volvox Globator, 2009.
- EKERT, František. *Posvátná místa král. hl. města Prahy*. Svazek II. Praha, 1884.
- KOŠNÁŘ, Julius, *Staropražské pověsti a legendy*. Praha, 1934.
- PIVOŇKOVÁ, Alena. *Farní úřad u kostela sv. Vojtěcha v Praze – Novém Městě. Historie farního úřadu a inventární studie archivu farnosti*. Olomouc, 2020. Bakalářská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Jana Oppeltová, Ph.D.
- RUTH, František. *Kronika královské Prahy a obcí sousedních*. Díl III. Praha: Körber, 1904.
- Farnost Nejsvětější Trojice v Praze-Podskali* [online]. Dostupné z www.trojicepodskali.cz
- Spolek Vltavan v Praze* [online]. Dostupné z www.vltavan-praha.cz

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2

Vydává: Městská část Praha 2
Text a grafická úprava: Matěj Čadil
Fotografie autor (není-li uvedeno jinak)
Ilustrace na titulní straně: Matěj Čadil
Mapové podklady: Příspěvatelé OpenStreetMap.org
Tisk: Tiskárna PRATR a.s., Trutnov
Praha 2024

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2